

**ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชน
ในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น**
**The Opinion on the Conservation of Local Wisdom and the Tradition of
“Heet Sip Song” (Twelve Traditions) of the People in Phra Yuen Subdistrict,
Phra Yuen District, Khon Kaen Province**

กนกวรรณ วังคะฮาด^{1*} และ ศุภาวรรณ หุติณ²

Kanokwan Wangkahard^{1*}, and Supawan Hutinu²

อาจารย์ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี¹

นักศึกษา สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี²

Lecturer, Social Development, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Udon Thani Rajabhat University¹

Student, Social Development, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Udon Thani Rajabhat University²

*Corresponding author, e-mail: kanokwan.wa@udru.ac.th

วันที่รับบทความ: 31 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ: 7 กรกฎาคม 2568; วันตอบรับบทความ: 14 กรกฎาคม 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนในตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลพระยืน โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในพื้นที่มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองทั้ง 5 ด้าน ในระดับเห็นด้วยมาก และเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่าเพศ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.50 ซึ่งผลการวิจัยแตกต่างจากตัวแปร อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.50 ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างการมีส่วนร่วมและการพัฒนากลยุทธ์ในการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสองอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น, ประเพณีฮีตสิบสอง, การอนุรักษ์, ตำบลพระยืน, ขอนแก่น

Abstract

The research focuses on analyzing public opinions about local wisdom protection and the “Heet Sib Song” tradition in Phra Yuen Subdistrict, Phra Yuen District, Khon Kaen Province. The research sample included all residents who live in Phra Yuen Subdistrict. The research instrument was a questionnaire, and the data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, standard deviation, and inferential statistics. The research results revealed that the residents favor preserving local wisdom and the “Heet Sib Song” tradition. The research found that local people had strong opinions on the conservation of local wisdom and the tradition of the “Heet Sib Song” in all five dimensions. When comparing opinions, gender was not significantly different at the 0.50 level. The results of the research were different from the variables age, occupation, and

education level, which were significantly different at the 0.50 level. The results of this research indicate the importance of creating participation and developing strategies for the sustainable conservation of the tradition of the Sibsong.

Keywords: Local Wisdom, Heet Sib Song Tradition, Preservation, Phra Yuen Subdistrict, Khon Kaen

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติปีพุทธศักราช 2561 ที่กล่าวถึงเป้าหมายการพัฒนาที่เน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลายมิติภายใต้ แนวคิด 3 ประการได้แก่การต่อยอดอดีตโดยไม่ลืมที่จะกลับไปมองถึงรากเหง้าทางอัตลักษณ์วัฒนธรรมประเพณีรวมถึงวิถีชีวิตและข้อได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติทั้งนี้เพื่อสอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจสังคมระบบโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่การพัฒนาในปัจจุบันมุ่งถึงการพัฒนาคูโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติที่แตกต่างกันเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม การบริการในอนาคต และสร้างคุณค่าใหม่ในอนาคตด้วยการเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ด้านต่าง ๆ เพื่อความอยู่ดีกินดี รวมถึงลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ ความสำคัญดังกล่าวนี้ส่งผลทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกระบวนทัศน์ การพัฒนาทางเลือก (Alternative Development) ที่เปรียบเสมือนประการด้านสุดท้ายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางสังคมให้กับรากฐานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับชุมชนซึ่งสิ่งนี้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศนั่นเอง (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580, 2561)

ประเพณีฮีตสิบสองถือเป็นเสาหลักสำคัญในด้านวัฒนธรรมที่หล่อหลอมวิถีชีวิตของชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) มาอย่างยาวนาน ฮีตสิบสอง หมายถึงจารีตประเพณีทั้ง 12 เดือนที่คนอีสานปฏิบัติสืบเนื่องต่อกันมาแต่โบราณกาล ซึ่งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ศาสนา รวมถึงการอยู่ด้วยกันในสังคมอย่างสงบของคนในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แฝงมากับประเพณีฮีตสิบสอง นั้นมิได้เป็นเพียงแค่พิธีกรรม แต่ยังยึดโยงถึงความรู้เรื่องของการเกษตรกรรม สมุนไพรพื้นบ้าน การแพทย์แผนไทย งานหัตถกรรม และศิลปวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ประเพณีฮีตสิบสอง มีรากฐานความเชื่อในพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมพื้นบ้านของคนอีสาน ที่ใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตในรอบปี โดยชาวอีสานจะกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับฤดูกาลและสภาพแวดล้อมในแต่ละเดือน เช่น บุญข้าวจู้ บุญผะเหวด บุญบั้งไฟ บุญข้าวประดับดิน และบุญออกพรรษา เป็นต้น การกำหนดงานบุญในกิจกรรมเหล่านี้มีแรงบันดาลใจมาจากการสังเกตธรรมชาติรวมทั้งความเข้าใจในระบบนิเวศวิทยาและฤดูกาลตลอดจนการสร้างกติกาทางสังคมเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีและความสงบเรียบร้อยของคนในชุมชนซึ่งสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ลึกซึ้ง ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมรวมถึงวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้เยาวชนและคนในชุมชนบางส่วนได้เลิกละและห่างเหินจากภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งประเพณีดั้งเดิม หากชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของประเพณีฮีตสิบสองแล้ว ชุมชนจะมีแนวโน้มในการร่วมมือรักษานูรักษ์ฟื้นฟูและถ่ายทอดประเพณีให้คงอยู่ต่อไป นอกจากนั้นคนรุ่นใหม่ก็ยังเป็นกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง เพราะเป็นพลังในการขับเคลื่อนกิจกรรมอนุรักษ์ให้สอดคล้องกับวิถีสมัยใหม่ (Modernization) เช่น การจัดงานประเพณีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals) การสอดแทรกความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อช่องทางออนไลน์เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงได้ง่ายขึ้นนอกจากนี้แล้วยังสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่นและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (วิภาชน์ เทศน์ธรรม และคณะ, 2562)

ตำบลพระยืน เป็นตำบลหนึ่งใน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ยังมีการนับถือประเพณีฮีตสิบสอง เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของคนในชุมชนแต่ในขณะเดียวกันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้จังหวัดขอนแก่นมีความเป็นเมืองมากขึ้น ประชาชนและคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ เริ่มเลิกละการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดังกล่าว มีเพียงผู้อาวุโสในชุมชนที่ยังพาคนรุ่นหลังร่วมอนุรักษ์ประเพณีซึ่งเมื่อระยะเวลาผ่านไปประเพณีนี้อาจเลือนหายไปจากความทรงจำและค่อย ๆ เลือนหายไปจากชุมชน จากความเป็นมาและ

ความสำคัญดังกล่าวนี้ งานวิจัยนี้จึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเด็นเรื่องของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนชาวตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวไปเป็นแนวทางในการอนุรักษ์พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นประเพณีซึ่งเกิดประโยชน์คุณค่าต่อสังคมสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

1. แนวคิดฮีตสิบสอง

คุณ โทษณ์ (2532) กล่าวว่า “ฮีต” หมายถึง จารีต ขนบธรรมเนียมประเพณี แบบแผนฮีตจารีตประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบ ๆ กันมา ภาษาพื้นบ้านเรียกว่า การทำบุญตามฮีต 12 ประการ และถือว่าเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติพันธุ์คนอีสาน ซึ่งรวมถึงชาวลาโวอีสานที่ปฏิบัติต่อกันมาจนถึง ปัจจุบัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแสดงถึงความเป็นชาติเก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองมานาน เป็นเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น และมีส่วนช่วยให้ชาติดำรงความเป็นชาติของตนอยู่ตลอดไป ฮีตสิบสอง มาจากคำสองคำได้แก่ ฮีต คือคำว่า จารีต ซึ่งหมายถึง ความประพฤติ ธรรมเนียมประเพณี ความประพฤติที่ดีและ สิบสอง หมายถึง สิบสองเดือน ดังนั้นฮีตสิบสองจึงหมายถึงประเพณีที่ชาวลาโวในภาคอีสาน และประเทศลาว ปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี เป็นการผสมผสานพิธีกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องผีและพิธีกรรมทางการเกษตร เข้ากับพิธีกรรมทางพุทธศาสนา คือ

1. บุญข้าวกรรม เกี่ยวกับพระภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ต้องอยู่กรรมจึงจะพ้นอาบัติ ถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ในระหว่างภิกษุเข้ากรรม ญาติ โยม สาธุชน ผู้ห้วงบุญกุศล จะไปร่วมทำบุญบริจาคทาน รักษาศีลเจริญภาวนา และฟังธรรม เป็นการร่วมทำบุญระหว่างพระภิกษุ สามเณร และชาวบ้านกำหนดวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนอ้าย เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “บุญเดือนอ้าย”

2. บุญคูณลาน การทำบุญคูณลาน จะทำที่วัด หรือที่บ้านก็ได้ โดยชาวบ้านจะเอาข้าวมารวมกัน แล้วนิมนต์พระภิกษุมารับบุญพระพุทธรูป จัดน้ำอบ น้ำหอมไว้ประพรม วนด้วยสายสิญจน์บริเวณรอบกองข้าว ตอนเช้ามีการถวายอาหารบิณฑบาต และนำเอาหน้าพระพุทธรูปไปรดกองข้าว ถ้าทำที่บ้านเรียกว่า “บุญกุ่มข้าว” กำหนดในเดือนยี่ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “บุญเดือนยี่”

3. บุญข้าวจี่ เดือนสามชาวบ้านนิยมนำบุญข้าวจี่ เพื่อถวายพระ เป็นการละทานชนิดหนึ่งและถือว่าได้รับอานิสงส์มากงานหนึ่งกำหนดทำบุญในเดือนสาม

4. บุญพระเวส บุญที่มีการเทศพระเวส หรือบุญมหาชาติ หนังสือมหาชาติเป็นหนังสือชาดกที่แสดงจริยวัตรของพระพุทธเจ้า เมื่อเสวยชาติเป็นพระเวสสันดรกำหนดทำบุญเดือนสี่ จึงเรียก อีกอย่างหนึ่งว่า “บุญเดือนสี่”

5. บุญสงฆ์ บุญสงฆ์ มีการรดน้ำ หรือสงฆ์พระพุทธรูป พระสงฆ์ และผู้หลักผู้ใหญ่มีการทำบุญทำทาน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “บุญตรุษสงกรานต์” กำหนดทำบุญในเดือน ห้า

6. บุญบั้งไฟ ก่อนการทํานาชาวบ้านในจังหวัดในภาคอีสาน จะมีการฉลองอย่างสนุกสนาน โดยการจุดบั้งไฟ เพื่อไปบอกพญาแถน เชื่อว่าจะทำให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล มีการตกแต่งบั้งไฟให้สวยงามนำมาประกวดแข่งกันในวันรุ่งขึ้น กำหนดทำบุญในเดือนหก

7. บุญข้าสยะ ข้าสยะ คือการชำระล้างสิ่งสกปรก รกร้างรังให้สะอาดหมดจด เมื่อถึงเดือนชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญโดยยึดเอา “ผาม หรือศาลากลางบ้าน” เป็นสถานที่ทำบุญ ชาวบ้านจะเตรียมดอกไม้ธูปเทียน ใสน้ำ ฝ้ายใน

ไหมหลอด ฝ่ายผูกแขน แห่ทรายมารวมกันที่ ผามหรือศาลากลางบ้านตอนเย็นนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ ตอนเช้าถวายอาหาร เมื่อเสร็จพิธีทุกคนจะนําน้ำพระ พุทมนต์ ฝ่ายผูกแขน แห่ทรายของตนกลับบ้าน นําน้ำมนต์ไปรด ลูกหลาน ทรายนำไปหว่านรอบบ้าน ฝ่ายผูกแขนนำไปผูกข้อมือลูกหลานเพื่อให้เกิดสวัสดิมงคลตลอดปี

8. บุญเข้าพรรษาในเทศกาลเข้าพรรษา เป็นเวลาที่พระภิกษุสงฆ์จะต้องบำเพ็ญไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ให้บริบูรณ์ ส่วนคฤหัสถ์ก็ต้องบำเพ็ญบุญกุศล 3 คือ ทาน ศีล ภาวนาให้เต็มเปี่ยม ตอนเช้าญาติโยมจะนำอาหารมาถวายพระภิกษุ ตอนบ่ายนำดอกไม้ธูปเทียน ข้าวสาร ผ้าอาบน้ำฝน รวมกันที่ศาลาวัด ตอนเย็นญาติโยมพากันทำวัตรเย็นแล้วฟังเทศน์ กำหนด วันแรม 1 ค่ำเดือน 8 จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “บุญเดือน 8”

9. บุญข้าวประดับดิน ห่ออาหาร และของขบเคี้ยวเป็นห่อ ๆ แล้วนำไปถวายวางแบไว้กับ ดิน จึงเรียกว่า “บุญข้าวประดับดิน” ชาวบ้านจะจัดอาหารคาว หวาน และหมากพลู บุหรี่ กะว่าให้ได้ส่วน ส่วนที่ 1 เลี้ยงดู กันในครอบครัว ส่วนที่ 2 แจกให้ญาติพี่น้อง ส่วนที่ 3 อุทิศไปให้ญาติที่ตาย ส่วนที่ 4 นำไปถวายพระสงฆ์ ทำเป็นห่อ ๆ ให้ได้พอควร โดยนำไปตองกล้วย มาห่อของคาว หวานหมากพลู บุหรี่ แล้วเย็บรวมกันเป็นห่อใหญ่ ในระหว่าง เช้ามืด ในวันรุ่งขึ้นจะนำห่อเหล่านี้ไปวางไว้บริเวณวัด ด้วยถือว่าญาติพี่น้องจะมารับของที่นี่

10. บุญข้าสาก การเขียนชื่อลงในพาข้าว (สำหรับข้าว) เรียกว่าข้าสาก (สลาก) ญาติโยมจะจัดอาหารเป็นห่อ ๆ แล้วนำไปแขวนไว้ตามต้นไม้ โดยทำกันในตอนกลางวัน ก่อนเพล เป็นอาหาร คาว หวาน พอถึงเวลา โมงเช้า พระสงฆ์จะตีกลองโฮม ญาติโยมจะนำพาข้าว (สำหรับข้าว) ของตนมารวมกัน ณ ศาลาการเปรียญ เจ้าภาพจะเขียนชื่อลงในกระดาษมันลงในบาตร เมื่อพร้อมแล้วหัวหน้ากล่าวนำคำถวายสลากภัต จบแล้วยกบาตรสลากไปให้พระ จับ ถูกชื่อใคร ก็ให้ไปถวายพระองค์นั้น ก่อนจะถวายพาข้าวให้นาพาข้าว 1 พา มาวางหน้าพระเถระ แล้วให้พระเถระ กล่าวคำ อุบัติโลกนกำหนด

11. บุญออกพรรษา การทำบุญออกพรรษานี้ เป็นการเปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ได้มีโอกาสว่ากล่าวตักเตือนกันได้ พระภิกษุสงฆ์สามารถเดินทางไปบิณฑบาต หรือไปเยี่ยม ถามข่าวคราว ญาติพี่น้องได้ และ ภิกษุสงฆ์สามารถหาผ้ามาผลัดเปลี่ยนได้เมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ตั้งแต่เช้ามีจะมีการตักบาตรให้พระสงฆ์ไปรวมกัน ที่โบสถ์แสดงอาบัติเข้า จบแล้วมีการปวารณา คือเปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ด้วยกันว่ากล่าวตักเตือนกันได้กำหนด บุญออกพรรษาในเดือน 11

12. บุญกฐิน ผ้าที่ใช้สวดทำเป็นกรอบขึงเย็บจีวร เรียกว่าผ้ากฐิน ผู้ใดศรัทธา ปราธณจะถวายผ้า กฐิน ณ วัดใดวัดหนึ่งให้เขียนสลาก (ใบจอง) ไปติดไว้ที่ผนังโบสถ์ หรือศาลาวัด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อื่นจองทับ เมื่อถึงวัน กำหนดก็บอกญาติโยมให้มาร่วมทำบุญ มีมหรสพสมโภช และฟังเทศน์ รุ่งเช้าก็นำผ้ากฐินไปทอดถวายที่วัดเป็นอันเสร็จ พิธีกำหนด ทำบุญระหว่างวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 ถึง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 1

กล่าวโดยสรุปแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติประเพณีฮีตสิบสอง นันทอนวิถี ชีวิตที่เป็นที่พึ่งและการปรับตัวเข้ากับธรรมชาติของชาวอีสานโดยแต่ละประเพณีนั้นจะต้องสอดคล้องกับฤดูกาล ยกตัวอย่างเช่นบุญคูณลานเดือน 2 บุญบั้งไฟในเดือน 6 เพื่อขอฝน แนวคิดนี้สื่อถึงการเคารพธรรมชาติและการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงชีวิตของมนุษย์ร่วมกับธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนนอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องจริยธรรมและศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ประเพณี ฮีตสิบสอง นันทอนมีรากฐานมาจากคำสอนในพระพุทธศาสนาซึ่งเน้นเรื่องของการทำบุญทำทานรักษาศีลและการปฏิบัติ ธรรมงานบุญต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามประเพณี ฮีตสิบสอง จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรม ให้กับคนในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสืบทอดศรัทธาให้กับคนรุ่นหลัง

ภาพที่ 1 บุญพระเวสหรือบุญมหาชาติ ชาวชุมชนอำเภอพระยืนจะมาร่วมกันฟังธรรมเทศนาจากพระภิกษุสงฆ์ในเดือน 4
ที่มา: ศุภวารรณ หุตินุ (2567ก)

ภาพที่ 2 ประเพณีสงฆ์นำพระพุทธรูป พระสงฆ์และญาติผู้ใหญ่ เพื่อชำระจิตใจและความร่มเย็นเป็นสุขในเดือน 5
ที่มา: ศุภวารรณ หุตินุ (2567ข)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพดล พรามณี (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของฮีตสิบสองคองสิบสี่ ภูมิศึกษา หมู่บ้านชำโสม จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญและความหมายของ ฮีต - คอง ผ่านความสามัคคีในชุมชน ความอบอุ่นในครอบครัว และความเป็นระเบียบในชุมชน โดยชุมชนเชื่อว่า ฮีต - คอง สามารถดำรงอยู่ได้เนื่องจากคนในชุมชนมีความเชื่อในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา การปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ และการปรับเปลี่ยนวิถีปฏิบัติให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนไปของสังคม ส่วนการเปลี่ยนแปลงของ ฮีต - คอง มีสาเหตุมาจากการไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม การขาดผู้นำในการสืบสาน การรับเอาวัฒนธรรมต่างถิ่นเข้ามาเผยแพร่ และบทบาทของสมาชิกในครอบครัวที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ฮีต - คอง ต่อวิถีชีวิตในชุมชน ชาวบ้าน

เห็นว่าความมีน้ำใจไมตรีของคนในชุมชนลดลง สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนไป และการเคารพนับถือกันน้อยลง

ปิยพร สุทธิทรัพย์ (2564) ที่มุ่งศึกษาการรับรู้ความเข้าใจในคุณค่าของประเพณีผีตาโชนซึ่งได้พบว่ากลุ่มผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและชุมชนได้รับรู้ถึงคุณค่าทางอัตลักษณ์หรือจิตวิญญาณมากที่สุดและรับรู้คุณค่าด้านเศรษฐกิจน้อยที่สุดแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่รับรู้คุณค่ามากที่สุดคือด้านเศรษฐกิจ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้จึงสมควรมีการส่งเสริมเพิ่มคุณค่าด้านเศรษฐกิจของประเพณีผีตาโชนให้กับชุมชนและตระหนักรู้คุณค่ากับด้านอัตลักษณ์

วิภาชน์ เทศน์ธรรม และคณะ (2562) ศึกษาองค์ความรู้และการพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการถ่ายทอดประเพณีบุญบั้งไฟในยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่มีแหล่งกำเนิดมาจากวรรณกรรมและความเชื่อของคนในท้องถิ่นได้การสร้าง ความภูมิใจ ความเชื่อมั่น ความศรัทธาต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนและควรส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีให้คงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

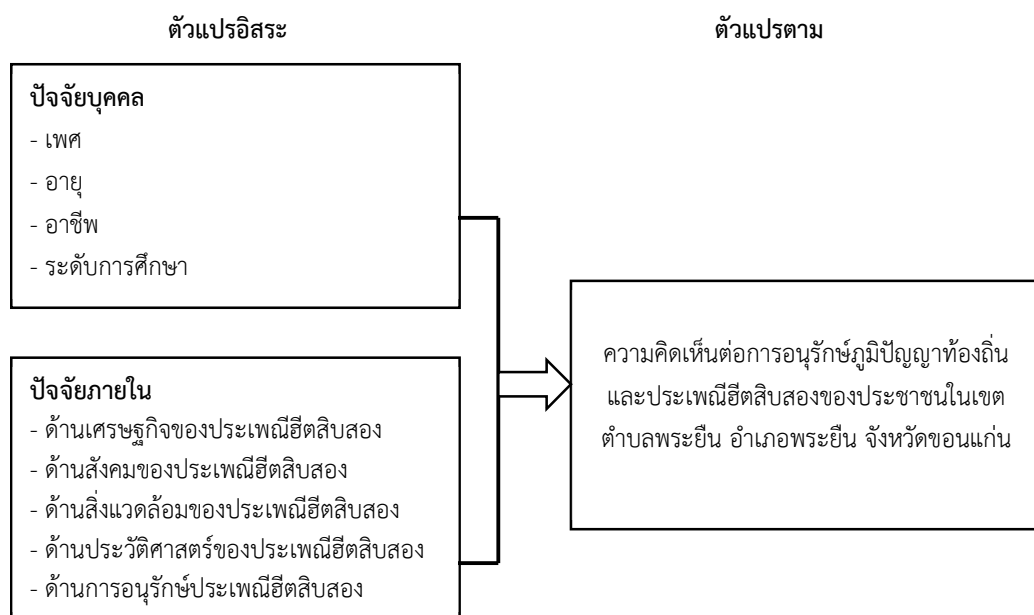
กาญจนา คำผา (2561) วิจัยเรื่อง “แนวทางการสืบทอดประเพณีฮีตสิบสองเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน” ผลการวิจัย พบว่า ประเพณีฮีตสิบสองมีบทบาทต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านการสืบทอดพระพุทธศาสนา ด้านการสร้าง ความมั่นคงแก่ระบบครอบครัวเสร็จสิ้นและเครือญาติและด้านการพัฒนาระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและต่างชุมชน ประเพณีฮีตสิบสองมีคุณค่าต่อการพัฒนาในระดับบุคคล ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ความรู้ความสามารถ ส่วนการพัฒนาในระดับสังคม ได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อวัฒนธรรม ท้องถิ่น การสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการงบประมาณและช่วยสร้างความภาคภูมิใจ ส่วนคุณค่าต่อการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การศึกษา การปกครอง การสื่อสาร เทคโนโลยีสุขภาพและสาธารณสุข ส่วนแนวทางการสืบทอดประเพณีฮีตสิบสอง ได้แก่ การกำหนดระยะเวลา การปฏิบัติประเพณีแต่ละเดือนให้ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพสังคม เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้หลากหลายและทันสมัย ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการสืบทอดประเพณี

จากการทบทวนวรรณกรรมนักวิจัยสามารถสรุปความสอดคล้องของงานวิจัยทั้ง 4 เรื่องจำแนกเป็นด้าน ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านความตระหนักในคุณค่าของประเพณีท้องถิ่น ทุกงานวิจัยให้ความสำคัญกับคุณค่าและบทบาทของประเพณีในมิติต่าง ๆ เช่น ด้านจิตใจ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และครอบครัว รวมถึงประเพณีถูกมองว่าเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็ง ความสามัคคี และอัตลักษณ์ของชุมชน
2. ด้านการสืบทอดประเพณีให้คงอยู่และได้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการส่งเสริมการสืบทอด โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ การปรับวิธีการให้เข้ากับยุคสมัย และการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือถ่ายทอดประเพณีและวัฒนธรรม
3. ด้านผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น ความเร่งรีบ การรับเอาวัฒนธรรมภายนอก การเปลี่ยนบทบาทของครอบครัว ฯลฯ มีผลต่อการคงอยู่ของประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. ด้านแนวทางการส่งเสริมและอนุรักษ์ มีการเสนอแนวทาง เช่น การฟื้นฟูผ่านยุทธศาสตร์ชุมชนของ นพดล พรหมณี (2565) การใช้สื่อแอนิเมชันของ วิภาชน์ เทศน์ธรรม และคณะ (2562) การวางระบบช่วงเวลากิจกรรม การประชาสัมพันธ์ ของ กาญจนา คำผา (2561) และการส่งเสริมคุณค่าทางเศรษฐกิจควบคู่กับจิตวิญญาณของ ปิยพร สุทธิทรัพย์ (2564)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยได้ออกแบบจากการทบทวนวรรณกรรม จากงานวิจัยของ ปิยพร สุทธิทรัพย์ (2564) และ กาญจนา คำผา (2561) ได้ระบุตัวแปรเพื่อใช้ในการออกแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีกำหนดประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่อาศัยในเขตพื้นที่ตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่นจำนวนทั้งสิ้น 15 หมู่บ้าน รวม 12,758 คน (สำนักงานเทศบาลตำบลพระยืน, 2566)

โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมดโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+N(e)}$$

เมื่อกำหนดค่า n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ N คือ ขนาดของกลุ่มประชากรทั้งหมด (12,756) และ e คือ ค่าของความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง (0.05) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 388 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาโดยศึกษาเอกสารคำบรรยาย รายงาน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีทั้งหมด 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามมี 4 ข้อได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น เป็นแบบสอบถามแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยได้กำหนดการสร้างโดยขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดโครงสร้างของเนื้อหาแบบสอบถาม

2. กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. นำแบบสอบถามมาร่างและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำมาปรับปรุง

4. จัดทำแบบสอบถามฉบับจริงและนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากนั้นนำแบบสอบถามไปมอบให้กลุ่มตัวอย่างและรับคืนแบบสอบถามด้วยตัวเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS : Statistical Package For Social) ตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ด้านความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ได้ทำการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และทำการเปรียบเทียบตัวแปรโดย การทดสอบค่าที (t - test) ให้วิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ของตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การทดสอบค่าเอฟ (F - test) ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Valiance) ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และกำหนดเกณฑ์การแปลผลการวิเคราะห์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ใช้วิธีการทดสอบค่าที (t - test) และการทดสอบค่าเอฟ (F - test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Valiance)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

1.1 ผลการวิเคราะห์ด้านสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.41 และเพศชาย ร้อยละ 44.59 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปีคิดเป็นร้อยละ 39.18 อายุ 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.74 อายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.48 น้อยที่สุด อายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.60 ตามลำดับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 44.85 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 34.28 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 9.28 ระดับอนุปริญา คิดเป็นร้อยละ 5.92 และน้อยที่สุด ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5.67 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 42.27 รองลงมาอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 35.56 นักเรียนหรือนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.15 ค่าขาย คิดเป็นร้อยละ 6.19 และน้อยที่สุดอาชีพข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 2.83 ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น แบ่งออก 5 ด้าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ค่าสถิติ		แปลผล
		$\bar{x}$	S.D.	
1	ด้านเศรษฐกิจของประเพณีฮีตสิบสอง	3.94	0.56	มาก
2	ด้านสังคมของประเพณีฮีตสิบสอง	3.98	0.48	มาก
3	ด้านสิ่งแวดล้อมของประเพณีฮีตสิบสอง	3.99	0.59	มาก
4	ด้านประวัติศาสตร์ของประเพณีฮีตสิบสอง	3.98	0.58	มาก
5	ด้านการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง	3.89	0.40	มาก
รวม		3.95	0.52	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.95) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อมของประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{x}$ = 3.99) ด้านสังคมของประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{x}$ = 3.98) ด้านประวัติศาสตร์ของประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{x}$ = 3.98) ด้านเศรษฐกิจของประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{x}$ = 3.94) และด้านการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{x}$ = 3.89) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง ของประชาชนในตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 5 ด้านโดยใช้วิธีการทดสอบค่าที (t - test) และการทดสอบค่าเอฟ (F - test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Valiance) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง	เพศ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ด้านเศรษฐกิจของประเพณีฮีตสิบสอง	ชาย	173	3.91	0.60	0.90	0.10
	หญิง	215	3.97	0.53		
ด้านสังคมของประเพณีฮีตสิบสอง	ชาย	173	3.96	0.52	0.84	0.01*
	หญิง	215	4.00	0.44		
ด้านสิ่งแวดล้อมของประเพณีฮีตสิบสอง	ชาย	173	3.83	0.60	4.62	0.38
	หญิง	215	4.11	0.55		
ด้านประวัติศาสตร์ของประเพณีฮีตสิบสอง	ชาย	173	3.85	0.58	3.85	0.60
	หญิง	215	4.08	0.56		
ด้านการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง	ชาย	173	3.92	0.39	-1.55	0.06
	หญิง	215	3.86	0.41		
รวม	ชาย	173	3.89	0.29	3.64	0.25
	หญิง	215	4.00	0.27		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่าเพศที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายละเอียดความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามเพศ พบว่า มีเพียงด้านสังคมของประเพณีฮีตสิบสองที่มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอายุ

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ด้านเศรษฐกิจของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	0.12	3	0.04		
	ภายในกลุ่ม	125.22	384	0.32	0.12	0.94
	รวม	125.34	387			
ด้านสังคมของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	3.12	3	1.04		
	ภายในกลุ่ม	88.03	384	0.22	4.54	0.00*
	รวม	91.15	387			
ด้านสิ่งแวดล้อมของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	4.65	3	1.55		
	ภายในกลุ่ม	130.75	384	0.34	4.55	0.00*
	รวม	135.41	387			
ด้านประวัติศาสตร์ของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	1.70	3	0.56		
	ภายในกลุ่ม	130.96	384	0.34	1.67	0.17
	รวม	132.67	387			
ด้านการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	1.58	3	0.52		
	ภายในกลุ่ม	62.94	384	0.34	3.22	0.02*
	รวม	64.53	387			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.60	3	0.53		
	ภายในกลุ่ม	30.78	384	0.08	6.66	0.00*
	รวม	32.38	387			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่าอายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยีน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามระดับการศึกษา

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ด้านเศรษฐกิจของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	0.85	3	0.21		
	ภายในกลุ่ม	124.48	384	0.32	0.66	0.62
	รวม	125.34	387			
ด้านสังคมของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	3.10	3	0.77		
	ภายในกลุ่ม	88.04	384	0.23	3.38	0.01*
	รวม	91.15	387			
ด้านสิ่งแวดล้อมของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	5.05	3	1.26		
	ภายในกลุ่ม	130.36	384	0.34	3.70	0.00*
	รวม	135.41	387			
ด้านประวัติศาสตร์ของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	3.49	3	0.87		
	ภายในกลุ่ม	130.36	384	0.33	2.58	0.03*
	รวม	135.41	387			
ด้านการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	1.00	3	0.25		
	ภายในกลุ่ม	63.52	384	0.16	1.50	0.19
	รวม	64.53	387			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.48	3	0.37		
	ภายในกลุ่ม	30.90	384	0.08	4.58	0.00*
	รวม	32.38	387			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยีน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยีน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ด้านเศรษฐกิจของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	1.06	3	0.26		
	ภายในกลุ่ม	124.28	384	0.32	0.81	0.51
	รวม	125.34	387			
ด้านสังคมของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	1.86	3	0.46		
	ภายในกลุ่ม	89.29	384	0.23	1.99	0.09
	รวม	91.15	387			

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง	แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ด้านสิ่งแวดล้อมของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	4.45	3	1.11		
	ภายในกลุ่ม	130.95	384	0.34	3.25	0.01*
	รวม	135.41	387			
ด้านประวัติศาสตร์ของประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	1.26	3	0.31		
	ภายในกลุ่ม	131.40	384	0.34	0.92	0.45
	รวม	132.67	387			
ด้านการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง	ระหว่างกลุ่ม	2.58	3	0.64		
	ภายในกลุ่ม	61.94	384	0.16	4.00	0.00*
	รวม	64.53	387			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.06	3	0.26		
	ภายในกลุ่ม	31.31	384	0.08	3.25	0.01*
	รวม	32.38	387			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 ด้าน จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวม พบว่าอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.41 และเพศชาย ร้อยละ 44.59 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.18 อายุ 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.74 อายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.48 และอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.60 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 44.85 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 34.28 มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 9.28 ระดับ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5.92 และอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 5.77 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ เกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 42.27 รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 35.56 นักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 13.15 ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 6.19 และข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 2.83 ตามลำดับ

ความคิดเห็นของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อมของประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{X} = 3.99$) ด้านสังคมของประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{X} = 3.98$) ด้านประวัติศาสตร์ของประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{X} = 3.98$) ด้านเศรษฐกิจของประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{X} = 3.94$) และด้านการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{X} = 3.89$) ตามลำดับ

การเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าเมื่อจำแนกตามเพศความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีฮีตสิบสองไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาและอาชีพพบว่าความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. อภิปรายผล

ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง ของประชาชน ในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมสามารถอธิบายเป็น 5 ด้านได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจของประเพณีฮีตสิบสองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการอนุรักษ์และปกป้องทรัพยากรในท้องถิ่นที่สำคัญมากที่สุด ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา คือ ช่วยส่งเสริมการพัฒนาและบำรุงรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกในชุมชนใหม่และที่มีอยู่ ($\bar{X} = 3.95$) และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและภายในชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.94$) ตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นเหตุผลที่ว่าประเพณีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในประเพณีฮีตสิบสองนั้นมีส่วนสำคัญต่อการส่งเสริมนักท่องเที่ยวหรือลูกหลานที่จะกลับมาจากทางไกล เช่นประเพณีสงกรานต์ จึงมีส่วนสำคัญต่อเศรษฐกิจในชุมชน ทำให้เกิดการกระจายรายได้และเม็ดเงินลงไปในพื้นที่ ชุมชน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ปิยพร สุทธิทรัพย์ (2564) ที่มุ่งศึกษาการรับรู้ความเข้าใจในคุณค่าของประเพณีผีตาโขนซึ่งได้พบว่ากลุ่มผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและชุมชนได้รับรู้ถึงคุณค่าทางอัตลักษณ์หรือจิตวิญญาณมากที่สุดและรับรู้คุณค่าด้านเศรษฐกิจน้อยที่สุดแตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่รับรู้คุณค่ามากที่สุดคือด้านเศรษฐกิจ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคมด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านสังคมของประเพณีฮีตสิบสอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ประเพณีดังกล่าวช่วยปรับปรุงภาพลักษณ์และความภาคภูมิใจของชุมชนและส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณี ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.99$) ส่งเสริมโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์อันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชนที่ดีและมีประโยชน์ ($\bar{X} = 3.98$) สร้างโอกาสที่สนุกสนานให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่และแขกผู้มาเยือนที่หลงใหลและชื่นชมในศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ รวมทั้งการอนุรักษ์ ($\bar{X} = 3.97$) ผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่าประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่นให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง มากเพื่อใช้ในการทำนุบำรุงรักษาไว้ซึ่งเป็นประเพณีอันดีงามสมควรแก่การอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานิติพนธ์ จิรวทมน (2566) พบว่าประเพณีฮีตสิบสองมีส่วนต่อการพัฒนาในระดับสังคมได้แก่ การสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างความเข้มแข็งต่อการบริหารจัดการงบประมาณ และช่วยสร้างความภาคภูมิใจ ส่วนคุณค่าต่อการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การศึกษา การสื่อสารและเทคโนโลยี สุขภาพและชุมชน

ด้านสิ่งแวดล้อมของประเพณีฮีตสิบสอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ช่วยส่งเสริมอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.00$) ช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชนและผู้มาเยือนคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง ($\bar{X} = 3.99$) และกระตุ้นสร้างการรับรู้ถึงแหล่งท่องเที่ยว หรือความสำคัญของพื้นที่วัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.98$) ตามลำดับนอกจากนั้นการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสองยังมีส่วนสำคัญต่อการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนโดยอาศัยบริบทของประเพณี วัฒนธรรมในชุมชนสอดคล้องกับ พระมหานิติพนธ์ จิรวทมน (2566) พบว่าประเพณีฮีตสิบสองมีส่วนต่อการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การศึกษา การสื่อสารและเทคโนโลยี สุขภาพและชุมชน

ด้านประวัติศาสตร์ของประเพณีฮีตสิบสอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาวิถีชีวิตของชุมชนและสืบทอด ($\bar{X} = 3.99$) หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้ประเพณีจะสูญหาย ควรตระหนักถึงความสำคัญของการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณี ($\bar{X} = 3.98$) และรูปแบบประเพณีวัฒนธรรม การละเล่นแบบดั้งเดิม สามารถสืบค้นถึงที่มาในอดีต ($\bar{X} = 3.97$) เนื่องจากเป็นประเพณีที่ชาวพระยืนสืบทอดมาตั้งแต่โบราณจากรุ่นสู่รุ่น ชาวพระยืนจึงเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ของประเพณีวัฒนธรรมฮีตสิบสองจากรุ่นสู่รุ่น ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบททางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยพร สุทธิทรัพย์ (2564) ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้สืบทอดมรดกวัฒนธรรมและชุมชน

รับรู้คุณค่าทางอัตลักษณ์หรือจิตวิญญาณมากที่สุด และรับรู้คุณค่าด้านเศรษฐกิจน้อยที่สุด แตกต่างจากกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่รับรู้คุณค่ามากที่สุดทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม

ด้านการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ส่งเสริมให้มีศิลปะการแสดงที่สอดคล้องกับประเพณีฮีตสิบสอง ($\bar{x} = 4.55$) การเผยแพร่กิจกรรมงานประเพณีฮีตสิบสองด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ($\bar{x} = 4.32$) การนำเสนอเรื่องราวประเพณีฮีตสิบสองในรูปแบบเอกสารหรือโปสเตอร์ ($\bar{x} = 4.19$) รมรงค์ให้การจัดประเพณีฮีตสิบสองเป็นไปอย่างถูกต้อง ($\bar{x} = 4.15$) จัดให้มีการถ่ายทอดประเพณีฮีตสิบสองจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ ($\bar{x} = 4.11$) การรักษารูปแบบประเพณีฮีตสิบสองที่ดั้งเดิมในรูปแบบดั้งเดิม ($\bar{x} = 3.91$) ผลการวิจัยออกมาเป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบสอง เพื่อทำนุบำรุงรักษาไว้ซึ่งประเพณีอันดีงามสมควรแก่การอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลาน การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีฮีตสิบสอง คุณค่าที่สำคัญมากที่สุด คือ คุณค่าเชิงอนุรักษ์หรือคุณค่าเชิงภูมิปัญญา พิธีกรรม ประเพณี และคุณค่าที่น้อยที่สุด คือ คุณค่าด้านการอนุรักษ์ประเพณี การอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีและวิถีชีวิตชุมชน ให้เข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วิภาชน์ เทนธรรมและคณะ (2562) ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีบุญบั้งไฟเป็นประเพณีที่มีแหล่งกำเนิดมาจากวรรณกรรมและความเชื่อของคนในท้องถิ่นได้การสร้าง ความภูมิใจ ความเชื่อมั่น ความศรัทธาต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนและควรส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีให้คงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยในตารางที่ 3 - 5 ซึ่งพบความแตกต่างของระดับความคิดเห็นจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประเพณีฮีตสิบสอง ของชาวชุมชนพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่นพบว่า การเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง ของประชาชนในเขตตำบลพระยืนอำเภอพระยืนจังหวัดขอนแก่น จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ พบว่าเมื่อจำแนกตามเพศความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเพณีฮีตสิบสองไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษาและอาชีพพบว่าความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

1. ภาครัฐ เช่น เทศบาลตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น สามารถนำเอาผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการประกอบการพิจารณาจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองแก่ประชาชน

2. ภาคการศึกษา เช่น โรงเรียนในระดับประถมศึกษา หรือมัธยมศึกษาสามารถประยุกต์ประเพณีฮีตสิบสองของชุมชนไว้เป็นประเพณีประจำของท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชนเรียนรู้เรื่องประเพณีฮีตสิบสองซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชุมชนมากขึ้น

3. ภาคศาสนา ควรตระหนักถึงประเพณีฮีตสิบสองและปฏิบัติเป็นวงรอบประเพณีของชุมชน เพื่อให้ประชาชน หรือผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ได้นำผลวิจัยกำหนดเป็นแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาอุปสรรคเพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

2. ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประเพณีฮีตสิบสองของประชาชนในเขตตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำผลการศึกษานั้นนำไปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม ให้เกิดความยั่งยืนสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา คำผา. (2561). *แนวทางการสืบทอดประเพณีฮีตสิบสองเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คุณ โทจันทร์. (2532). *พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน*. โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- นพดล พรหมณี. (2556). การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของฮีตสิบสองคองสิบสี่ : กรณีศึกษา หมู่บ้านชำโสม จังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 15(1), 1 - 16.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สุวีริยาสาส์น กรุงเทพมหานคร.
- ปิยพร สุทธิทรัพย์. (2564). *การรับรู้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมประเพณีผีตอโขมก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:302732.
- พระมหานิพัทธ์ จิรวทโน. (2566). “ฮีตสิบสอง”การสร้าง Soft Power ทางเศรษฐกิจยุคใหม่. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช*, 9(4), 376 - 390.
- ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580. (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก, 1 - 61.
- วิภาณ เทศนธรรม, พระมหาจิรายุทธ ปโยโค, และ พิรพงษ์ แสนสิง. (2562). การสร้างและพัฒนาสื่อวัฒนธรรมเพื่อสืบสานประเพณีบุญบั้งไฟ. *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ศุภาวรรณ หุตินุ. (2567ก). บุญพระเวสหรือบุญมหาชาติ ชาวชุมชน อ.พระยืนจะมาร่วมกันฟังธรรมเทศนาจากพระภิกษุสงฆ์ ในเดือน 4 [ภาพถ่าย]. การจัดเก็บส่วนบุคคล.
- ศุภาวรรณ หุตินุ. (2567ข). ประเพณีสงกรานต์พระพุทธรูป พระสงฆ์ และญาติผู้ใหญ่ เพื่อชำระจิตใจและความร่มเย็นเป็นสุขในเดือน 5 [ภาพถ่าย]. การจัดเก็บส่วนบุคคล.
- สำนักงานเทศบาลตำบลพระยืน. (2566). *ประวัติและข้อมูลสภาพทั่วไป*. <https://www.phrayuen.go.th/public/list/data/index/menu/1142>.